

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

СТУДЕНТСЬКИЙ ГУРТОК “COMPARATIVE STUDIES”

АСОЦІАЦІЯ ДОСЛІДНИКІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ПОРІВНЯЛЬНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

[Електронний ресурс]

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
28 травня 2021 року, м. Одеса*

**Одеса
2021**

УДК 35(063)

П 59

Редакційна колегія:

д.держ.упр., проф. С. Є. Саханенко (голова),

д.держ.упр., доц. Н. М. Колісніченко,

к.держ.упр. Маєв А.П.,

к.держ.упр. Костенюк Н.І.

Рекомендовано до друку Науково-експертною радою
Одеського регіонального інституту державного управління

НАДУ при Президентові України

Протокол № 2 від 20 квітня 2021 року

Порівняльне публічне управління та адміністрування
П 59 [Електронний ресурс] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.
28 травня 2021 р. / за заг. ред. Н.М. Колісніченко. Одеса : ОРІДУ
НАДУ, 2021. – 164 с.

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції присвячений розгляду порівняльних практик публічного управління. Розглядаються методологічні проблеми порівняльних досліджень у публічному управлінні та адмініструванні; компаративні дослідження та порівняльно-історичні дослідження у публічному управлінні та адмініструванні; бенчмаркінг у публічному менеджменті. Розрахований на фахівців сфери управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, здобувачів.

Матеріали публікуються в авторській редакції

© ОРІДУ НАДУ

при Президентові України, 2021.

Programs (CCP), Knowledge for Health Project. Family Planning: A Global Handbook for Providers (2018 update). Baltimore and Geneva: CCP and WHO, 2018. URL: <http://www.un.org/en/development/desa/population/theme/family-planning/index.shtml>

10. World Health Organization Department of Reproductive Health and Research (WHO/RHR) and Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health. Center for Communication Programs (CCP), Knowledge for Health Project. Family Planning: A Global Handbook for Providers (2018 update). Baltimore and Geneva: CCP and WHO, 2018. URL: <http://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>

11. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2017). Reproductive Health Policies 2017: Data Booklet (ST/ESA/SER.A/396). P. 30.

Поступна О. В.,
*к.держ.упр., доцент, доцент кафедри
менеджменту навчально-науково-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту України*

БЕНЧМАРКІНГ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Туризм на сучасному етапі виступає каталізатором розвитку як економіки країни в цілому, так і розвитку всіх суспільних сфер життєдіяльності конкретного регіону, оскільки сконцентрований не лише на розвитку туристичної дестинації, але й суттєво впливає на розвиток туристичних субгалузей та на ефективне використання наявних ресурсів і потенціалу даної території. Розвиток туристичної сфери в регіоні дозволяє вирішити низку актуальних соціально-економічних питань, а саме: збільшити рівень зайнятості та доходи населення, стимулювати підприємницьку діяльність, розвивати рекреацію, туристичну та освітню інфраструктуру, вирішувати екологічні питання тощо. Сама ж туристична дестинація території стає джерелом наповнення бюджету, потенційним об'єктом інвестування, стимулом для проведення модернізації інфраструктури регіону, показує самобутність та неповторність певної території.

Слід зазначити, що в 2020 р. через карантинні обмеження, які впроваджувалися урядами країн світу в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19, суттєво зменшилися потоки іноземних туристів. Як вихід із даної ситуації керівництво багатьох держав стали розвивати внутрішній туризм. Не виключенням стала й Україна. В 2020 р. було затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій визначено оперативні цілі й завдання, що забезпечують досягнення стратегічних цілей. Серед головних завдань щодо розвитку внутрішнього туризму названо – сприяння: впровадженню моделі комплексного територіального розвитку, управління та маркетингу туристичних дестинацій на регіональному та місцевому рівні; належному облаштуванню туристичних маршрутів та об'єктів туристичних відвідувань, їх цифровізації, створенню комфортних і безпечних умов для туристів; популяризації туристичного потенціалу регіонів і територіальних громад у державі та за кордоном; формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексів регіональних туристичних продуктів; формуванню регіональних туристичних брендів та їх просуванню всередині держави та на міжнародній арені; вдосконаленню інформаційної інфраструктури рекреаційних і туристичних послуг шляхом утворення в регіонах центрів туристичної інформації та популяризації тур продуктів тощо [5]. Однак, зауважимо, що виконання перелічених завдань потребують використання нових, більш ефективних підходів в управлінській діяльності, які б були сфокусовані на всебічному дослідженні наявних ресурсів, досягнутих результатах, вивченні кращого досвіду та підвищенні власного потенціалу.

Найбільш популярною такою технологією останнім часом є бенчмаркінг результативності, який використовують як інструмент управління за результатами. Його сутність полягає в порівнянні досягнутих значень показників результативності з зовнішніми еталонами [3]. У рамках розвитку регіональної туристичної дестинації зовнішнім еталоном можуть виступати інші регіони, їх дестинації. Розглянемо це на прикладі Харківської області, яка має вигідне географічне розташування, сприятливі кліматичні умови, мальовничі ландшафти, ліси, річки, достатню забезпеченість туристсько-рекреаційними, матеріальними і людськими ресурсами, тобто всі ті ознаки, які суттєво впливають на привабливість туристів. Крім того, область має цінні курортологічні ресурси, цілісні природні комплекси з комфортними мікрокліматичними

характеристиками, сприятливими природними умовами, що і вплинуло на розвиток багатьох санаторно-курортних підприємств.

Варто відмітити, що за обсягом природно-рекреаційних ресурсів на національному рівні Харківська область поступається Карпатському і Подільському регіону та Волинській і Черкаській області. Курортні та лікувально-оздоровчі території області займають 1200 га. На території області функціонує більше 96 санаторних закладів із загальною кількістю ліжко-місць близько 13 205 місць [1]. Заклади відпочинку дорослих локалізуються на курортах, в межах водно-зеленого діаметру та лісопарків. Найвідомішими оздоровчими курортами Харківської області є санаторій «Березівські мінеральні води», клінічний санаторій «Роша», санаторії «Ялинка» і «Високий» [4]. Крім того, на околицях м. Балаклії розташуються санаторій-профілакторій «Факел», база відпочинку «Перлина», дитячий оздоровчий табір «Олімп». Здравниці Харківщини обладнані сучасними лікувально-діагностичними базами. В них допомагають людям із такими захворюваннями, як сольовий діатез, жовчнокам'яна хвороба, патологія печінки, астма, бронхіт, алергічна реакція, гастрит, пієлонефрит, хронічний коліт та ентерит, екземи і псоріазу, травм і гриж хребта.

За кількістю дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які переважно працюють влітку, Харківська область входить до п'ятірки лідерів серед регіонів України. Їх кількість у 2019 р. зменшилась у порівнянні з попередніми роками та склала 732 одиниці (4849 місць), у тому числі 15 (2999 місць) – заклади оздоровлення. За цей рік у закладах перебувало більше 97 тис. дітей, з них близько 8 тис. – у закладах оздоровлення [6]. Слід зазначити, що в 2018 р. у порівнянні з 2014 р. в області темп зростання кількості дитячих закладів оздоровлення та відпочинку (на 1 тис. населення віком від 0 до 15 років) переважав середній показник по Україні і становив 92,1 %. Темп зростання кількості місць у цих закладах також був вищим за середній показник по Україні і склав 93,7 % [7].

Задоволення туристичних потреб здійснюється також через систему засобів розміщення – туристичні комплекси та бази відпочинку – найбільше їх сконцентровано у Вовчанському, Зміївському, Ізюмському, Печенізькому, Харківському та Чугуївському районах. Крім того у Зміївському районі функціонує гірськолижний центр із системою штучного засніження схилів – «Альпійська долина». Траси дуже схожі на

карпатські, їх довжина до 400 метрів. Сезон в гірськолижному центрі відкривається навіть за відсутності природного снігу та продовжується до початку квітня [1].

Високий рівень природно-рекреаційного потенціалу області дає можливості для ефективного розвитку культурно-пізнавальної субгалузі рекреації. Серед палацово-паркових комплексів Харківської області можна відмітити Шарівський палацово-парковий комплекс «Садиба», парк – пам'ятка садово-паркового мистецтва «Наталіївський», палацово-парковий комплекс «Старомерчанський» та ін. Серед духовних святинь, загальна кількість яких нараховується більш 100, можна виокремити чудотворну ікону Піщанської Божої Матері, яка зберігається на Харківщині у Свято-Вознесенському кафедральному соборі м. Ізюм [4]. В 2018 р. на Харківщині було створено обласну мережу «Гостинні садиби Харківщини» у кількості 37 садиб різних категорій, які увійшли до Всеукраїнської мережі «Українська гостинна садиба».

Щодо підтримки дитячого та молодіжного туризму, то варто зауважити, що на території області працюють 3 центри туризму: у м. Чугуєві, Валківському і Чугуївському районах. При обласній станції юних туристів цілорічно функціонує дитяча туристична база. На жаль, спортивним туризмом охоплено лише 3 % дітей і підлітків області, хоча при цьому створено належні умови для занять, що сприяє діяльності фізкультурно-спортивних організацій.

В той же час у м. Харкові на комерційній основі працює низка спортивних установ, у тому числі басейни: Аква-фітнес клуб «Волна», Аквапарк «Джунгли», «Арена», «Мивина», «Британія», «Гарт», «Локомотив», «Marinclub», «Пионер», «Нептун», НТУ «ХП», СК «Кондиционер», СОК «Пантера»; спорткомплекси НТУ ХП, ХНУ ім. Каразіна, ХНУРЕ, НФаУ, НЮАУ ім. Ярослава Мудрого, Палац спорту; ковзанки «Шато Ледо», «Восток»; гірськолижні центри «Харківська Швейцарія», «Альпійська долина», лижна база ХНПУ ім. Сковороди та ін. [9].

Туристична індустрія регіону утворюється також з підприємств, що випускають товари й послуги, без яких не може існувати туризм (туристичні підприємства, підприємства гостинності, транспортні організації, заклади вищої освіти (здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів туристичної індустрії), органи управління туризмом різного рівня, підприємства роздрібної торгівлі з продажу

товарів турпослуг тощо. Так, за статистичними даними в Харківській області в 2019 р. діяло 261 суб'єктів туристичної діяльності, з яких 86 – юридичні та 175 – фізичні особи. Загальна кількість осіб, обслугованих туроператорами та турагентами, склала 76211 осіб, а загальний дохід від надання турпослуг склав 106,3 тис. грн. [8].

Варто відмітити, що туристична галузь в регіоні формується за рахунок трьох складових: в'їзний (іноземний), виїзний (зарубіжний) і внутрішній туризм. Динаміка туристичних потоків у Харківській області за останні десять років демонструє стрибкоподібні зміни: значне падіння всіх показників у 2016 р. та поступове зростання протягом останніх 4 років, виключаючи 2020 р., в якому був значний спад усіх показників у зв'язку з оголошеною у світі пандемією COVID-19. В той же час слід відмітити, що виїзному туризму належить значна частка від загальної кількості туристів (у 2019 р. вона склала 85,2 %) [6].

Аналіз ринку турпослуг свідчить, що суб'єкти туристичної діяльності області найбільше надають послуги з організації виїзного туризму, пропонуючи туристичні тури Україною (гірськолижний відпочинок у Карпатах, відпочинок на березі Азовського і Чорного морів, оздоровчий відпочинок); менше – пропонують екскурсії містом та областю. Хоча розвиток саме внутрішнього регіонального туризму (особливо тури вихідного дня) в сучасних умовах є найбільш актуальним і може стати джерелом наповнення місцевого бюджету.

Одним із основних складових туристичної галузі є готельна індустрія – набір засобів розміщення, харчування та обслуговування поза домівкою. Якість обслуговування, задоволеність споживачів послуг залежить від стану матеріально-технічного та технологічного рівня обслуговування. Готельне господарство в Харківському регіоні зростає швидкими темпами, це приносить значний прибуток як підприємствам, так і в цілому регіону. За статистичними даними в Харківській області в 2019 р. функціонувало 73 колективних засобів розміщення (далі – КЗР) з кількістю в них номерів – 7824 (табл. 2.2). За цей рік в КЗР перебувало 187,2 тис. осіб, з них 14 % іноземців, які приносять валютні надходження регіону [8].

Окрім готельного комплексу, в регіоні достатньо розвинута ринкова інфраструктура, є велика кількість підприємств харчування, розважальних закладів, закладів сфери обслуговування та торгово-розважальних центрів. Однак, всі вони, на жаль, не відповідають міжнародним стандартам, мають

низький рівень автоматизації та комп'ютеризації більшості технологічних процесів, більшість будівель потребують реконструкції та модернізації, відчувається дефіцит висококваліфікованих кадрів, спостерігається очевидна невідповідність цін на послуги у порівнянні з їх якістю.

Як справедливо зазначає Ю. Леонт'єва, розвиток туристичної дестинації Харківської області є неоднорідним – існують райони з високим рівнем розвитку (Балаклійський, Вовчанський, Зміївський, Ізюмський, Куп'янський, Лозівський, Первомайський, Харківський, Чугуєвський); з середнім рівнем розвитку (Барвінківський, Богодуховський, Борівський, Валківський, Великобурлуцький, Зачепилівський, Золочівський, Дергачівський, Красноградський, Краснокутський, Нововодолазький); з низьким рівнем розвитку (Близнюківський, Дворічанський, Кегичівський, Коломацький, Печенізький, Сахновщинський, Шевченківський) [2]. Тому автор у своїй науковій праці пропонує логічну послідовність формування і реалізації стратегії розвитку Харківської дестинації, яка б враховувала потенціал даної території. Однак, незважаючи на різні потенціальні можливості районів, пріоритетними завданнями для розвитку цілісної Харківської туристичної дестинації є збереження й збільшення кількості закладів культури, магазинів роздрібною торгівлі, пам'ятників місцевого значення, готелів, об'єктів ресторанного господарства, дитячих оздоровчих таборів.

В цілому, аналіз сучасного стану розвитку туристичної дестинації Харківської області дає підстави для таких висновку: регіон має досить розвинену туристичну інфраструктуру, що дозволяє збільшити потік іноземних та внутрішніх туристів; найбільшого розвитку набули такі види туризму, як культурно-пізнавальний, оздоровчо-лікувальний та спортивний; наявність ресурсного забезпечення регіону дозволяє стверджувати, що пріоритетними видами туризму може стати діловий, медичний, сільський та зелений туризм; неоднорідність розвитку регіонального туристсько-рекреаційного комплексу дає можливість згрупувати райони області за певними ознаками (рівнем розвитку, рівнем забезпеченості туристсько-рекреаційними ресурсами), що надасть можливість у подальшому сформувати туристичні кластери. Разом з тим, незважаючи на достатньо великий туристсько-рекреаційний потенціал, область має низку проблем, від вирішення яких залежить подальший розвиток дестинації. Зокрема, матеріальна база туризму потребує реконструкції, потрібне істотне розширення мережі туристичних об'єктів і

послуг, необхідна фінансова підтримка, розробка спільних державно-приватних програм з оновлення та реконструкції закладів і установ туристичної галузі тощо.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку туризму в Харківській області до 2020 року. Рішення Харківської обласної ради від 5 березня 2013 р. № 648-VI (XX сесія VI скликання). Харків, 2013. URL: https://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=8096&base=77.
2. Леонт'єва Ю. Ю. Формування та реалізація стратегії розвитку регіональної туристичної дестинації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка». Харків, 2010.
3. Пахомова Т. І. Бенчмаркінг у системі публічної служби. *Публічне управління: термінол. слов. / уклад. : В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. С. 19.*
4. Програма розвитку культури, туризму та охорони нерухомої культурної спадщини Харківської області на 2019 – 2023 роки. Рішення обласної ради від 6 грудня 2018 р. № 822-VII (XVIII сесія VII скликання). URL: <http://www.oblrada.kharkov.ua/ua/programa-rozvitku-kulturi-i-turizmu-kharkiv-skoji-oblasti-na-2014-2018-roki>.
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
6. Статистична інформація. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Харківській області. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/stat-informatsiya>.
7. Стратегія розвитку Харківської області на 2021-2027 роки. Харків, 2019. 126 с.
8. Туризм та відпочинок в Харківській області у 2019 р. Статистичний бюлетень / Головне управління статистики у Харківській області. Х., 2020. 44 с.
9. Туристичний кластер Харківщини : монографія / колектив авторів, гол. ред. О. В. Яковчук. Харків : ФОП Панова А. М., 2019. С. 180.